

Plan herstel brede culturele verenigingsleven in Limburg

Huis voor de Kunsten Limburg & Stichting Klankkleur Limburg

Inleiding

De Provincie Limburg hecht grote waarde aan de Limburgse amateurkunstsector en de toekomstbestendigheid van het verenigingsleven in Limburg. Zij stelt een bijdrage van € 150.000,- ter beschikking waarmee amateurkunstverenigingen in 2022 en 2023, naar aanleiding van de coronacrisis, additioneel ondersteund en versterkt kunnen worden. Die ondersteuning dient plaats te vinden via een gezamenlijke aanpak van Stichting Klankkleur Limburg (SKL) en het Huis voor de Kunsten Limburg (HKL). Het 'Plan herstel brede culturele verenigingsleven in Limburg' laat op basis van behoeften en noden van het brede culturele verenigingsleven zien welke extra ondersteuning de steunfunctieorganisaties tot en met 2023 bieden aan verenigingen* en op welke wijze SKL en HKL daar uitvoering aan geven.

Totstandkoming van het plan

Het plan dat voorligt, is gebaseerd op de ontwikkelingen en activiteiten die SKL en HKL signaleren in hun werkveld en eerder ook al duiden in het post-corona plan van SKL (april 2022) en het 'Plan herstelsteun amateurkunsten Limburg' (augustus 2022). Het 'Plan herstel brede culturele verenigingsleven in Limburg' bevat elementen die in beide plannen al benoemd waren en daarop voortborduren.

Aanvullend heeft SKL gesprekken gevoerd met de bestuurders van de Limburgse Bond van Muziekgezelschappen (LBM), de Limburgse Bond van Tamboerkorpsen (LBT) en Verbindend Netwerk Koorzang – Limburg (VNK-L). Daarnaast heeft SKL informatie opgehaald tijdens een bijeenkomst voor dirigenten in het kader van een nieuwe reeks Maestri-bijeenkomsten en uit de diverse ondersteuningstrajecten die momenteel lopen in het kader van verenigingsondersteuning.

Het HKL heeft aanvullend gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van enkele Limburgse amateurkunstkoepels die deel uitmaken van de adviesraad van HKL, zijnde: Federatie van Limburgse Mandoline Verenigingen (FLMV), Koninklijk Nederlands Zangersverbond Limburg (KNZV-Limburg), Oud-Limburgse Schuttersfederatie (OLS) en CineLOVA en hen de vraag voorgelegd welke uitdagingen zij op dit moment signaleren bij hun achterban. Dezelfde vraag legde het HKL voor aan lokale ondersteuners (cultuurmakelaars, -coaches en combinatiefunctionarissen). HKL voerde ook een belronde uit langs 26 verenigingen in de disciplines dans, film, fotografie, muziek en theater verspreid over Noord-, Midden- en Zuid-Limburg en voerde gesprekken met het Fonds voor Cultuurparticipatie (FCP), Koornetwerk, KNMO, Raad van Twaalf en het Landelijk Kennisinstituut voor Cultuureducatie en Amateurkunst (LKCA).

De behoeften en input die SKL en het HKL op deze manier ophaalden, zijn ook verwerkt in dit plan.

* Onder 'verenigingen' wordt verstaan: harmonieën, fanfares, tamboerkorpsen, slagwerkensembles, koren, mandolineorkesten en andere muziekgezelschappen, toneelgroepen, film- en fotoclubs en dansverenigingen die worden bestuurd door vrijwilligers.

Plan herstel brede culturele verenigingsleven in Limburg

Limburg telt ongeveer 420.000 mensen van zes jaar en ouder die kunst beoefenen in hun vrije tijd. Zij doen dat individueel of binnen een van de 1.026 geregistreerde amateurkunstverenigingen (*Kamer van Koophandel, 2020*) op het gebied van muziek, theater, zang, dans, fotografie, film, beeldende kunst of taal. Verenigingen zijn bestendige plekken voor kunstbeoefening, zijn verweven met de lokale gemeenschap en vervullen daarom ook een belangrijke sociaal-maatschappelijke rol.

Uit gesprekken die SKL en HKL voerden met hun achterban blijkt dat verenigingen op dit moment vooral kampen met uitdagingen op het gebied van vrijwilligers- en ledenwerving (en behoud), organisatie- en bestuurskracht (en het borgen van de continuïteit), zichtbaarheid, vernieuwen van artistiek aanbod, financiering. Uitdagingen die niet nieuw zijn, maar door de coronapandemie wel nijpender zijn geworden. Uitdagingen die bovendien niet op zichzelf staan, maar met elkaar samenhangen en daarom integraal moeten worden aangepakt.

Opzet van het herstelplan

Het plan dat voorligt, bestaat uit generieke ondersteuningswerkzaamheden bedoeld voor verenigingen in alle kunstdisciplines (zowel de achterban van HKL als SKL). Gemeenschappelijke uitdagingen die HKL en SKL signaleren worden gezamenlijk aangepakt en vertaald naar onderstaand aanbod. Het aanbod is drieledig, hangt met elkaar samen en bestaat uit:

- **bijeenkomsten en cursusaanbod** waarbij verenigingen generieke kennis, tips, methodieken en handvatten krijgen aangereikt en inspiratie kunnen opdoen over actuele thema's als ledenwerving, bestuurskracht en financiering;
- concrete 'tools' (**tool box**) met formats, blauwdrukken, tips en handreikingen waarmee verenigingen de opgedane kennis vervolgens zelf kunnen toepassen binnen hun eigen vereniging;
- **coachingtrajecten** waarmee verenigingen ondersteuning op maat geboden kan worden bij de uitdagingen waar zij voor staan en een **stimuleringsregeling** die verenigingen ondersteunt bij vernieuwing, samenwerking en het bereiken van nieuwe doelgroepen.



1.1 CURSUS SAMEN SLIM DEELNEMERS WERVEN

Het werven van leden, vrijwilligers en deelnemers is een zeer urgent en groot thema voor verenigingen. HKL en SKL organiseren gezamenlijk de cursus Samen Slim Deelnemers Werven (ontwikkeld door het LKCA) voor cultuurverenigingen in Limburg. De cursus bestaat uit vier bijeenkomsten en een op maat begeleidingstraject en is bedoeld voor verenigingen die nieuwe deelnemers, vrijwilligers en (bestuurs)leden willen werven. Met deze cursus leren amateurkunstverenigingen hoe zij hun vereniging beter kunnen afstemmen op de behoefte van (potentiële) deelnemers en meer of nieuwe doelgroepen aan zich kunnen binden. De cursus voorziet verenigingen van praktische en direct uitvoerbare ideeën als het gaat om het werven van nieuwe leden, vrijwilligers en publiek.

Besteding herstelsteun Provincie Limburg

Zie punt 1.1 van de begroting.

Uitvoering

De cursus wordt georganiseerd door het HKL in samenwerking met SKL. HKL is de kartrekker in dezen. De communicatie omtrent de cursus en de werving van deelnemers wordt gezamenlijk opgepakt en uitgevoerd door SKL en HKL.

1.2 VISIEONTWIKKELING*

Ledenaantallen van verenigingen zijn door corona (verder) teruggelopen en aanbod sluit niet altijd meer aan bij de wensen van leden. De uitdagingen waar verenigingen nu voor staan vereisen een nieuwe blik op de toekomst. SKL en HKL willen verenigingen ondersteunen bij het ontwikkelen van een visie, zodat zij meer grip krijgen op de toekomst. SKL en HKL willen dat doen door gezamenlijk bijeenkomsten te organiseren in de provincie en aanvullend een leidraad/gesprekstool aan te bieden die verenigingen laat reflecteren op hun huidige organisatievorm, ambities en plannen en handvatten biedt bij het ontwikkelen van een toekomstvisie. Deze leidraad wordt toegevoegd aan de *tool box* voor verenigingen (zie punt 1.6 van dit plan).

Besteding herstelsteun Provincie Limburg

Zie punt 1.2 van de begroting.

Uitvoering

SKL en HKL organiseren gezamenlijk drie bijeenkomsten verspreid over de provincie (Noord-, Midden- en Zuid-Limburg), SKL is kartrekker in dezen. SKL en HKL pakken gezamenlijk de communicatie op en brengen de bijeenkomsten onder de aandacht van hun achterban.

1.3 FINANCIERING EN VERDIENMODELLEN*

De financiële buffers van verenigingen zijn tijdens de coronapandemie geslonken. SKL en HKL organiseren samen met professionele financiële adviseurs een aantal webinars en/of fysieke bijeenkomsten over financiering (fondsenwerving, crowdfunding, sponsoring) en verdienmodellen. SKL en HKL bieden daarnaast tools aan (bijvoorbeeld de schrijfwijzer van het HKL voor het opstellen van een projectplan en begroting) die worden toegevoegd aan de *tool box* voor verenigingen (zie punt 1.6).

Besteding herstelsteun Provincie Limburg

Zie punt 1.3 van de begroting.

Uitvoering

SKL en HKL organiseren gezamenlijk drie bijeenkomsten verspreid over de provincie (Noord-, Midden- en Zuid-Limburg). HKL is de kartrekker in dezen. HKL en SKL pakken gezamenlijk de communicatie op en brengen de bijeenkomsten onder de aandacht van hun achterban.

1.4 VERSTERKEN ORGANISATIE- EN BESTUURSKRACHT*

Verenigingen worden steeds vaker geconfronteerd met een tekort aan vrijwilligers, vooral bestuursleden. Gecombineerd met toegenomen wet- en regelgeving waar verenigingen aan moeten voldoen, wordt de belasting en taakomvang van zittende bestuursleden alsmaar groter. Het HKL en SKL willen middels kennissessies in de vorm van bijeenkomsten of webinars (verzorgd door professionals) inzetten op kwaliteitsverbetering van bestuurders. De focus ligt hierbij op onderwerpen als effectief vergaderen, verbeteren van de verenigings- en bestuursstructuur, projectmatig werken, wet- en regelgeving, toepassing van de *governance code* cultuur, code inclusie en diversiteit en de *fair practice code*. SKL en HKL bieden daarnaast tools aan voor het versterken van

de organisatie- en bestuurskracht die worden toegevoegd aan de *tool box* voor verenigingen (zie punt 1.6).

Besteding herstelsteun Provincie Limburg

Zie punt 1.4 van de begroting.

Uitvoering

SKL en HKL organiseren gezamenlijk drie bijeenkomsten verspreid over de provincie (Noord-, Midden- en Zuid-Limburg). SKL is kartrekker in dezen. SKL en HKL pakken gezamenlijk de communicatie op en brengen de bijeenkomsten onder de aandacht van hun achterban.

1.5 DIVERSITEIT EN INCLUSIE*

Inclusie en diversiteit zijn belangrijke thema's in de cultuursector, maar vaak is nog onduidelijk wat dat concreet betekent voor verenigingen. SKL en HKL willen de thema's structureel onder de aandacht brengen tijdens eerder genoemde bijeenkomsten. HKL en SKL werken hierbij samen met landelijke partners (bijvoorbeeld LKCA) die gespecialiseerde kennis over deze thema's in huis hebben en *good practices* in Limburg. SKL en HKL bieden daarnaast *tools* aan over de thema's diversiteit en inclusie die worden toegevoegd aan de *tool box* voor verenigingen (zie punt 1.6).

Besteding herstelsteun Provincie Limburg

Zie punt 1.5 van de begroting.

Uitvoering

SKL en HKL organiseren gezamenlijk drie (gecombineerde) bijeenkomsten verspreid over de provincie (Noord-, Midden- en Zuid-Limburg), HKL is organisatorische kartrekker in dezen. SKL en HKL pakken gezamenlijk de communicatie op en brengen de bijeenkomsten onder de aandacht van hun achterban.

*** HKL en SKL proberen de bijeenkomsten op basis van gelijksoortige thematieken zoveel mogelijk met elkaar te combineren om de tijdsinvestering van vrijwilligers van verenigingen tot een minimum te beperken.**

1.6 TOOL BOX VOOR VERENIGINGEN

Het ontbreekt verenigingen vaak aan concreet materiaal dat nodig is om met de vergaarde kennis tijdens voornoemde workshops, cursussen en bijeenkomsten aan de slag te gaan binnen de eigen vereniging. SKL en HKL willen daarom een kant en klare digitale tool box ontwikkelen voor verenigingen waarmee zij handvatten, formats, blauwdrukken, tips etc. krijgen aangereikt. Denk hierbij aan de volgende onderwerpen:

- Toekomst bestendig worden en blijven
- Werven van leden en vrijwilligers
- Missie- en visieontwikkeling
- PR- en communicatie en branding
- Fondsenwerving, projectplan schrijven, begroting opstellen
- Boekhoudkundige tips voor penningmeesters

De ontwikkeling van de *tool box* begint met een inventarisatie van materiaal dat landelijk en provinciaal reeds ontwikkeld is (LKCA, Erfgoed-kit etc.) en vervolgens wordt aangepast, aangevuld, toegespitst op de Limburgse situatie en actuele behoeften van verenigingen.

Besteding herstelsteun Provincie Limburg

Zie punt 1.6 van de begroting.

Uitvoering

SKL en HKL doen gezamenlijk een inventarisatie van het beschikbare materiaal, geven een vormgever de opdracht om de *tool box* vorm te geven en promoten de tool box actief bij verenigingen.

1.7 OPLEIDEN COACHES

Om verenigingen ondersteuning te kunnen bieden bij langdurige en/of specialistische vraagstukken is het van belang om het aantal coaches te vergroten die amateurkunstverenigingen op maat kunnen adviseren en ondersteunen bij complexe vraagstukken op het gebied van bijvoorbeeld ledenwerving, zichtbaarheid, artistieke vernieuwing en bestuurs- en organisatiekracht. Het HKL en SKL zetten daarom in op het uitrollen van de onderstaande train-de-trainer-trajecten en intervisiereeksen in Limburg:

- **Training tot cursusleider ‘Samen Slim Deelnemers Werven’ van het LKCA**
Deze training biedt amateurkunstondersteuners kennis en vaardigheden voor het begeleiden van amateurkunstgroepen bij het werven en binden van (bestuurs)leden en vrijwilligers.
- **Training tot cursusleider ‘Samen Slim Vernieuwen’ van het LKCA**
Deze training biedt vaardigheden waarmee ondersteuners amateurkunstgroepen kunnen stimuleren om eigen vraagstukken zelf aan te pakken en zelf vernieuwende ideeën te bedenken. Zo kunnen de groepen beter inspelen op veranderingen en toekomstbestendiger zijn, bijvoorbeeld door te vernieuwen, verbreden of hun club toegankelijker te maken.
- **Training tot cursusleider ‘Branding voor amateurkunstgroepen’ van het LKCA**
Dit is een traject waarin amateurkunstondersteuners kennis en de vaardigheden opdoen om daarna zelf een cursus branding aan amateurkunstgroepen te kunnen geven. Branding voor amateurkunstgroepen is een cursus waarmee amateurkunstgroepen straks weten waar ze over vijf jaar willen staan, wat hen kenmerkt, wie hun doelgroep is en hoe ze verschillende doelgroepen kunnen benaderen. Dat zorgt voor meer herkenning en binding en vergroot hun zichtbaarheid en waarde.
- **Intervisiereeks coaches**
SKL en het HKL willen middels intervisies de kennisuitwisseling tussen adviseurs van het HKL en SKL, coaches uit de cultuursector en professionele coaches uit andere sectoren waaronder de sportsector, coaches van de Sesamacademie, Rotaryclubs etc. stimuleren en de laatste categorie kennis laten maken met actuele ontwikkelingen en de ins en outs van de amateurkunstsector. Doel van deze intervisiereeksen is om methodieken en ervaringen uit te wisselen en coaches uit andere sectoren te bewegen om ook verenigingen in de cultuursector te ondersteunen.

Besteding herstelsteun Provincie Limburg

Zie punt 1.7 van de begroting. Deze kosten zijn additioneel op het reeds ingediende landelijke herstelplan.

Uitvoering

De trainingen tot cursusleider Samen Slim Deelnemers Werven, Samen Slim Vernieuwen en Branding voor amateurkunstgroepen worden georganiseerd door het HKL (kartrekker) i.s.m. het LKCA. De communicatie en het werven van deelnemers gebeurt in samenwerking met SKL. Het organiseren

van de intervisiereeks voor coaches en adviseurs van SKL en HKL wordt georganiseerd door SKL. De communicatie over de intervisiereeks en het werven van deelnemers gebeurt gezamenlijk.

1.8 VOUCHERS VOOR COACHING OP MAAT

Om de organisatiestructuur van amateurkunstgroepen en de bestuurskracht van verenigingen te versterken en daarmee ook de toekomstbestendigheid te vergroten, bieden het HKL en SKL middels vouchers financiële ondersteuning bij langdurige coachingstrajecten die verenigingen aangaan. Met de provinciale herstelsteun willen het HKL en SKL twee trajecten (door)ontwikkelen.

Vouchers voor SKL-achterban

SKL voert binnen zijn reguliere werkzaamheden en in samenwerking met LBM, LBT en VNK-L, een stimuleringsregeling uit voor lidverenigingen van eerdergenoemde bonden. Via een intakegesprek met de adviseur van SKL worden hulpvragen van muziekverenigingen en koren naar boven gehaald. Indien externe coaches moeten worden ingeschakeld voor vraagstukken, wordt maximaal 50% van de kosten voor een coachingstraject door SKL vergoed en 25% door de LBM, de LBT en het VNK-L, Met behulp van de provinciale herstelsteun wil SKL de resterende 25% van de coachingskosten met een maximum van € 1.000,- vergoeden. Daardoor wordt de drempel van muziekverenigingen en koren om een coachingstraject te volgen verder verlaagd.

Vouchers voor HKL-achterban

Het HKL wil verenigingen (anders dan SKL-achterban) ondersteunen bij het vergroten van hun toekomstbestendigheid. Amateurkunstgroepen die zich rechtstreeks of via een provinciale koepelorganisatie of lokale ondersteuner bij het HKL melden met een ondersteuningsvraagstuk dat langdurige of specialistische coaching vereist, kunnen in aanmerking komen voor een coachingstraject op maat. Na een intakegesprek en formulering van de probleemstelling door het HKL, koppelt het HKL (op basis van de probleemstelling en thematiek) een coach aan de amateurkunstgroep die de groep kan begeleiden met het vraagstuk. Dat kan een ervaren zzp'er zijn, maar ook een bureau of organisatie die specialistische kennis in huis heeft op het gebied van bestuur, communicatie, fondsenwerving, juridische zaken etc. De amateurkunstgroep krijgt op basis van een kostenindicatie van het te doorlopen coachingstraject en een overeenkomst die wordt opgesteld met de coach en de amateurkunstgroep een voucher (bedrag) toegekend van het HKL waarmee (een deel van) de coachingskosten betaald kunnen worden. Het voucherbedrag kan afhankelijk van de coachingskosten (offerte) variëren en bedraagt maximaal € 1.000,-.

Besteding herstelsteun Provincie Limburg

Zie begroting punt 1.8. Er wordt een onderscheid gemaakt voor de SKL- en HKL-achterban. De kosten van SKL betreffen de resterende 25% op de reeds bestaande stimuleringsregeling van SKL en de drie muziekbonden. Het HKL wil een deel van de herstelsteun van de Provincie Limburg inzetten als cofinanciering voor de vouchers voor coaching op maat zoals omschreven in het bij het Fonds voor Cultuurparticipatie ingediende 'Plan herstelsteun amateurkunsten Limburg'.

Uitvoering

Amateurkunstgroepen die gebruik (willen) maken van een voucher voor coaching op maat, kunnen zich melden bij het HKL. Afhankelijk van doelgroep (SKL of HKL achterban) wordt bepaald of SKL of HKL de intake doet en de amateurkunstgroep begeleid. De communicatie omtrent de vouchers voor coaching op maat wordt gezamenlijk opgepakt en uitgevoerd.

1.9 IMPULSREGELING AMATEURKUNSTEN (ARTSITIEKE ONTWIKKELING & HET BEREIKEN VAN NIEUWE DOELGROEPEN)

HKL en SKL willen met de 'Impulsregeling Amateurkunsten' verenigingen en amateurkunstkoepels in alle disciplines stimuleren en ondersteunen in het ontwikkelen van aanbod dat artistiek vernieuwend is en/of nieuwe doelgroepen aanspreekt. Middels de impulsregeling kunnen verenigingen en amateurkunstkoepels op een laagdrempelige manier een projectaanvraag indienen bij het HKL en een financiële bijdrage in het tekort ontvangen voor de uitvoering van een project. Een voorwaarde is dat de vereniging zijn organisatie of bestuursstructuur op orde moet hebben. Verenigingen en amateurkunstkoepels kunnen een bijdrage van maximaal € 2.000,- ontvangen voor een project dat zich richt op:

- Het bereiken van nieuwe doelgroepen (publiek en/of leden) en daarmee inclusiviteit en diversiteit stimuleert. Denk bijvoorbeeld aan een project dat zich richt op jongeren, ouderen of allochtonen en het oprichten van een G-orkest (orkest met mensen met een beperking) of projecten die worden uitgevoerd in en met het partners in het sociaal domein.
- Artistieke samenwerking en/of vernieuwing. Denk hierbij aan multidisciplinaire projecten, het ontwikkelen van digitaal aanbod en/of projecten waarbij meerdere verenigingen of amateurkunstkoepels samen een nieuw project uitvoeren.

Besteding herstelsteun Provincie Limburg

Zie punt 1.9 van de begroting.

Uitvoering

SKL en HKL werken samen de voorwaarden en criteria voor deze regeling uit. Alle aanvragen worden ingediend bij het HKL. HKL zet aanvragen van SKL-achterban voor een inhoudelijke beoordeling door naar SKL. Aanvragen in andere disciplines worden door adviseurs van HKL beoordeeld. HKL en SKL brengen de impulsregeling gezamenlijk onder de aandacht van hun achterban en pakken gezamenlijk de communicatie op.

Tot slot

Het moge duidelijk zijn dat de coronapandemie een negatieve katalysator is geweest voor de Limburgse cultuursector. Bovenstaande ondersteuningswerkzaamheden en activiteiten zijn een aanvulling op het reeds bestaande ondersteuningsaanbod van SKL en HKL en geven een impuls aan het herstel van het verenigingsleven. Met de herstelsteun krijgen verenigingen methodieken en trajecten aangereikt die hen vooruithelpen. Ondanks deze belangrijke impuls vanuit de Provincie Limburg is de structurele problematiek geenszins opgelost. Er zijn naar alle waarschijnlijkheid lange termijn effecten van zowel de corona als de huidige crisis die nu niet overzien kan worden. Structureel extra inzet richting dit voor Limburg zo belangrijke onderdeel van de cultuursector is wellicht zeer noodzakelijk.

N.B.

HKL en SKL signaleren dat de huidige energiecrisis (hoge lasten) een behoorlijke impact heeft op verenigingen die een gebouw of clublokaal in beheer hebben of te maken krijgen met een doorberekening van energielasten. De energiecrisis komt bovenop de coronacrisis. Financiële buffers van verenigingen waren al klein, maar worden met de energiecrisis nog kleiner. Dit is een zorgwekkende situatie. Waarbij we nog niet helder hebben welk effect deze crisis heeft op het verenigingsleven.